

Lisa 2: Loomakasvatuse valdkond 2024. aastal

Loomakasvatuse valdkonnas toimus ÜhendPIP-2 raames kokku 14 üritust ja korraldati valdkondliku ajakirja ilmumine.

Teema	Tellimuse sisu selgitus / pealkiri	Kuupäev	Osalenute arv
Veised	Veiste kunstlik seemendamine (80h koolitus) – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	08. -19. 01.	11
Piim	Tehnoloogilised rakendused parandamaks piimafarmi tootlikust ja vähendamaks kadusid – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	10.04.2024	15
Piim	Piimafoorum 2024 – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	11.04.2024	153
Hobused	Hobuste esmaabi – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	18.04.2024	56
Lambad	Karjavalvekoerad ja karjaaiad lambakasvatuses – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	05.06.2024	18
Lambad	Lammaste söötmine	25.07.2024	17
Lambad	Lambakasvatavate infopäev	25.08.2024	17
Sead	Seakasvatuse konverents	05.09.2024	132
Liha	Kvaliteetse liha tootmine rohusöötade baasil	11.09.2024	41
Lihaveis	Lihaveiste konverents	04.10.2024	196
Lambad-kitsed	Lamba- ja kitsekasvatavate konverents	09.10.2024	59
Lihaveis	Lihaveiste aastaringne pidamine ja söötmine	01.11.2024	155
Piim	Süsiniku jalajälje vähendamine piimakarjakasvatuses	21.11.2024	83
Sead	Seakasvatuse heaolu ja jätkusuutlikkus	28.11.2024	69
Ajakiri	Tõuloomakasvatus 1/2024 – <i>esitatud esimese poolaasta aruandes</i>	Märts	
Ajakiri	Tõuloomakasvatus 2/2024	November	

Ajakiri Tõuloomakasvatus

Ajakiri "Tõuloomakasvatus" ilmub juba 26. aastat, täna tiraažiga 500 eksemplari. Tegemist on ainukese tõuloomakasvatuse alase ajakirjaga Eestis, mille eesmärgiks on loomakasvatavate süsteemne informeerimine tõuaretusest, õigusaktidest, seadustest, tõuaretusühingutes toimunud ja paljust muust. Ajakirjas avaldatakse ka loomakasvatusteadlaste populaarteaduslikke artikleid.

Ajakiri on vabalt loetav www.pikk.ee veebil ja <https://toulloom.etll.ee/>. 2024. ilmus kaks numbrit:

- 2024/1 <https://toulloom.etll.ee/pdf/toulloomakasvatus105.pdf>
- 2024/2 https://toulloom.etll.ee/?ARHIIV/2024/2024_2

Tegevuse elluviija konsortsiumis on EPKK, tegelik valmistaja Eesti Tõuloomakasvatuse Ühistu. Tihti on ajakirja numbri mõni lugu on avaldatud pikk.ee veebi uudisena. Ajakiri trükitakse ja saadetakse postiga laiali nii organisatsioonidele kui loomapidajatele.

Süsiniku jalajälje vähendamine piimakarjakasvatuses

Toimumisaeg: 21. november kell 10.00-12.50

Toimumiskoht: veebikeskkond Zoom

Kokku osales infopäeval 83 osalejat. Tagasiside jättis 16 osalejat

Infopäev on järelvaadatav: <https://epkk.ee/susiniiku-jalajalje-vahendamine-piimakarjakasvatuses/>

Infopäeva "Süsiniku jalajälje vähendamine piimakarjakasvatuses" eesmärk oli pakkuda teadmisi ja praktilisi lahendusi, mis aitavad vähendada piimatootmise keskkonnamõju.

Kristiina Märs tutvustas keskkonnasõbraliku sööda tootmise võimalusi. Ta selgitas, kuidas söodatootmise protsesside optimeerimine ja innovaatilised lahendused aitavad vähendada süsinikuheitmeid. Margus Lepp jagas praktilisi kogemusi ja näiteid süsiniku jalajälje vähendamisest piimatootmises, keskendudes ettevõtte tehnoloogilistele uuendustele ja juhtimispraktikatele.

Rahvusvahelise perspektiivi tõi Hans Roust Thyssen Taanist, kes selgitas, kuidas süsinikumaks piimatööstuses on kujundanud kliimasõbralikuma tootmise. Tema ettekanne tõi esile Taani kogemused ja konkreetset poliitikat, mis on suunatud heitmete vähendamisele toiduainetööstuses. Päeva lõpetas Riina Maruštšak, kes andis ülevaate süsiniku jalajälje mõõtmise metoodikast. Ta tõi esile, kuidas mõõtmistulemusi saab kasutada ettevõtete strateegiate arendamiseks ja heitmete vähendamiseks.

Infopäev pakkus osalejatele väärtuslikke teadmisi ja praktilisi juhiseid, kuidas liikuda kestlikuma ja kliimasõbralikuma piimakarjakasvatuse suunas. Infopäeva osalejad said mitmekülgset kasu, mis aitas neil mõista süsiniku jalajälje vähendamise olulisust ja rakendada praktilisi lahendusi oma töös.

Teadmised ja oskused keskkonnasõbralikumaks tootmiseks: Osalejad said ülevaate, kuidas söodatootmise optimeerimine ja innovatsioon aitavad vähendada süsinikuheitmeid.

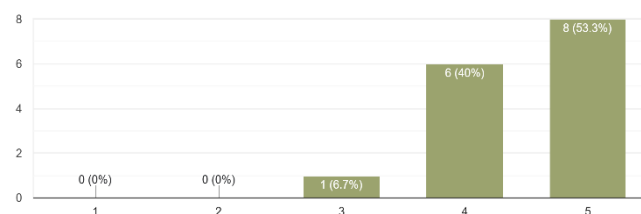
1. Praktilised kogemused ja näited: Vändra AS jagatud kogemused näitasid, kuidas konkreetset tehnoloogilised ja juhtimisalased muudatused on aidanud vähendada piimatootmise jalajälge. Osalejad said inspiratsiooni ja ideid, mida oma farmides rakendada.
2. Rahvusvaheline perspektiiv ja poliitika: Taani kogemus süsinikumaksu ja kliimasõbralike meetmete rakendamisel andis osalejatele ettekujutuse võimalikest tulevikusuundadest ja õppetundidest, mida teised riigid on sellel alal saanud.
3. Süsiniku jalajälje mõõtmine ja analüüs: Selgitati konkreetseid metoodikaid, kuidas mõõta süsiniku jalajälge ning kasutada saadud andmeid strateegiate loomiseks ja parendamiseks. See võimaldas osalejatel hinnata oma tegevuse mõju keskkonnale ja planeerida edasisi samme.

Infopäev pakkus nii teadmisi kui ka praktilisi tööriistu, mis aitavad piimatootjatel ja -töötajatel liikuda jätkusuutlikuma ja kliimasõbralikuma tootmise poole, säilitades samas konkurentsivõime ja tõstes tarbijate usaldust.

Järgmisteks infopäevadeks saadeti ettepanekuteks:

- piima hinnastamine kuivaine järgi
- KSM tingimused seonduvalt teistega - (MAHE) Kuis mõjutavad teisi toetusi kui võtta või jätta?
- Jätkake palun samal teemal nii, et seote ka majandusliku poole. Kas me veame välja?
- Selle koolituse raames oli infot piisavalt
- Huvi pakub sorgo- ja maisikasvatus (ka teraks) ning nende haigused ja kahjurid
- kuiva heina tootmisest, hoiustamisest, säilitamisest.

Palun hinnake infopäeva üldist korraldust
15 responses

Seakasvatus

Seakasvatuse konverents: Seakasvatuse sektori pikk plaan – ühtne tervis

Toimumisaeg: 5. september 2024 kell 11-18

Toimumiskoht: Roosta puhkekülas (Elbiku küla, Lääne-Nigula vald, Läänemaa) ja veebis

Konverentsil **osales** kokku 132 osalejat, nendest 98 kohapeal ja 34 registreerunud veebis. Tagasiside andis 18 osalejat.

Teave ja ettekanded veebis: <https://konverents.estpig.ee/> ja <https://epkk.ee/seakasvatuse-konverents/>

Konverentsi on võimalik järgi vaadata. <https://video.saundland.ee/seakasvatus24/>

Seakasvatuse hübriidkonverents "Seakasvatuse sektori pikk plaan – Ühtne tervis" toimus 5. septembril 2024 Roosta puhkekülas ja veebis, keskendudes Eesti seakasvatuse sektori hetkeseisule ja tulevikuperspektiividele. Moderaatorina juhatas päeva Marko Kass Maaelu Teadmuskeskusest.

Seakasvatuse konverents pakkus osalejatele mitmeid väärtuslikke teadmisi ja praktilisi järeldusi, mida nad saavad oma tegevuses rakendada. Peamised teadmised, mida osalejad omandasid, olid järgmised:

- Seakasvatuse hetkeseis ja tulevik: Ettekanded pakkusid ülevaadet Eesti seakasvatuse sektori hetkeseisust ja tulevikusuundadest aastani 2034. Kristel Maidre (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium) esitles sektori väljakutseid ja võimalusi tuleviku kontekstis, andes osalejatele selge pildi, kuidas valmistuda pikaajaliseks arenguks.
- Majanduslik ja makroanalüütiline perspektiiv: Raul Eametsa (Bigbank AS) esitus pakkus makroanalüütilist vaadet seakasvatuse majanduslikele teguritele, mis aitavad osalejatel mõista turu trende ja majanduslikke väljavaateid.
- Sigade Aafrika katku kogemused ja õppimiskohad: Imbi Nurmoja (LABRIS) jagas kümneaastase kogemuse põhjal uusi teadmisi Sigade Aafrika katku kohta, keskendudes sellele, mida on seni õpitud ja kuidas tõhusamalt ennetada ja hallata tulevasi puhanguid.
- Karjade tervishoid ja ennetusmeetmed: Anne-Ly Veetamm (Põllumajandus- ja Toiduamet) rääkis karjade tervena hoidmise meetoditest, pakkudes osalejatele praktilisi lahendusi ja soovitusi, kuidas seakasvatuses paremini haigusi ennetada ja karju tervislikuna hoida.
- Seakasvatuse statistika Eestis ja mujal: Ave Kurss (PRIA) andis põhjaliku ülevaate seakasvatuse tootmisnumbrite kohta nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt, aidates osalejatel võrrelda sektori arengut ja tootlikkust teiste riikidega.

- Keskkonnasäästlikkus Soome seakasvatustes: Merja Leino (Atria Plc) tutvustas Soome seakasvatuse keskkonnasäästlikke praktikaid, andes osalejatele teadmisi, kuidas muuta oma tootmine keskkonnasõbralikumaks ja vähendada ökoloogilist jalajälge.

Päeva teine pool hõlmas paneelarutelu teemal "Kuidas jõuda tarbijani?", kus käsitleti sealiha tarbimise trende ja sektori turundusvõimalusi. Paneelarutelus keskenduti küsimusele, kuidas seakasvatussektor saab paremini jõuda tarbijani ja sealiha tarbimist propageerida. See pakkus praktilisi teadmisi turunduse ja tarbijakäitumise strateegiatest.

Konverentsi lõpetas võrgustumisprogramm. Kokkuvõttes said osalejad väärtuslikku infot, kuidas tõhusamalt juhtida seakasvatust, valmistada tuleviku väljakutseteks ja parandada sektori jätkusuutlikkust ning konkurentsivõimet.

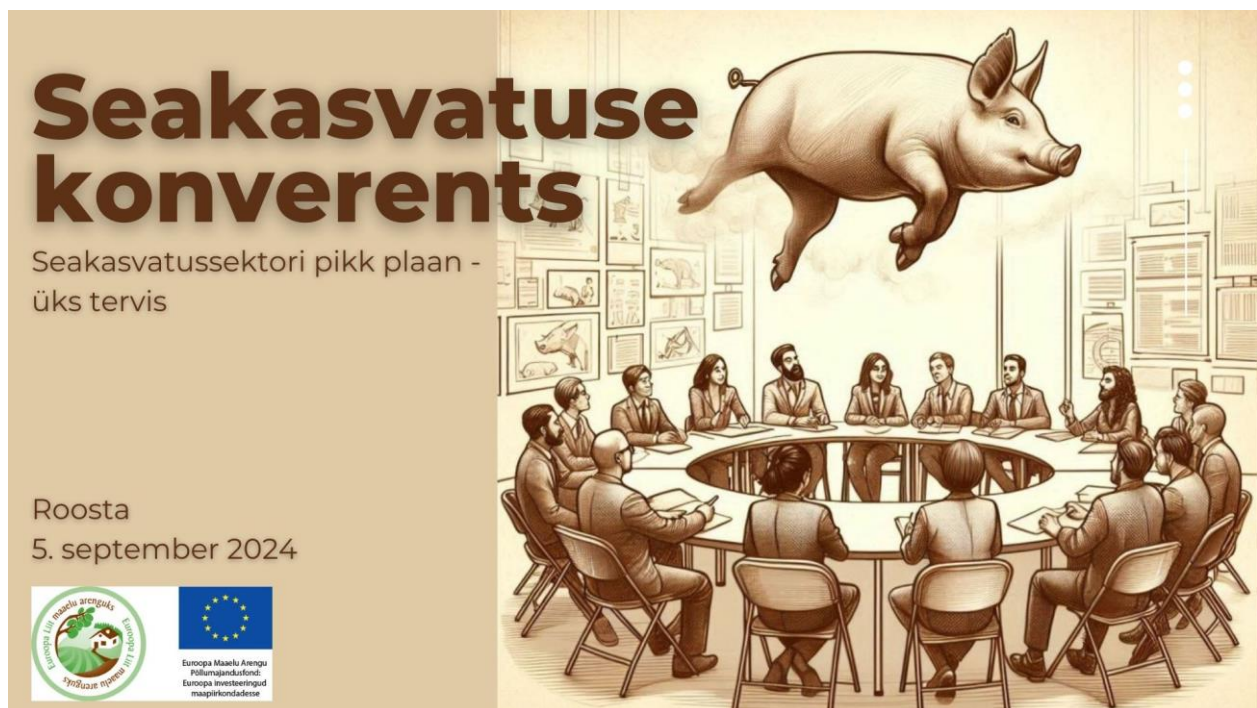
Tagasisides osalejate poolt väljatoodud meeldejäävaimad mõtted päevast:

- Koos suudame rohkem ja oskus kuulata on kuldaväärt.
- Suures pildis on seakasvatus tõusev trend taas Eestis.
- Seakasvatus on visa
- Et eesti rahvas võiks rohkem eelistada eesti liha.
- seakasvatus püsib ja vaikselt kasvab kui tingimused on vähegi soodsad
- Seakasvatussektor on sügavast kriisist välja murdnud, aga püsima jäämiseks on vaja suuremat koostööd kõigi sektorite vahel.
- Teadmine, et ehk ei ole veel Eestis seakasvatus hingusele määratud.
- Arusaam, et meie riigis on väike grupp inimesi, kes tõsiselt pingutavad valdkonna püsima jäämise nimel.
- Et ühtsuses, st koostöös peitub jõud!
- Peame ise harima tarbijat, et kodumaine toit ja kodumaine liha on parim.
- Tuleviku edu on koostöös
- Et Toidujulgeolekust jälle julgetakse kõva häälega juttu teha.
- Ühenduses on jõud! (2)
- Ühistegevus annab arenguks palju võimalusi.
- Seakasvatavad ühinevad ja seisavad selle eest, et nende toetused ei oleks väiksemad kui naaberriikidel.
- Tarbi Eesti toitu
- Raul Eametsa öeldu, et ega tarbijat keegi teine peale meie enda ei koolita.

Ettepanekute ja ootustena järgmiseks korraks pandi kirja:

- Huvitab mind kui tootjat, mida teeb meie siga kaubanduses. Millist siga ootab tarbija?
- Ootaks sama sisukat teemat ka veisekasvatuse vallast.
- Geneetika arengust euroopa seakasvatustes. DanBred ja Topigs Norsvin

- Võiks olla rohkem teemasid, mis on seotud uute oluliste teadmiste/teadustöödega seakasvatuses, mis on reaalselt seotud loomadega, nende söötmise, sigimise, karjaspüsivuse, farmi igapäevased jm tööde kvaliteet. Väga olulised on ka need teemad, mis seekordsel üritusel olid. Aga, et tagada kvaliteetne seakasvatus on oluline pöörata tähelepanu ka sinna kus seakasvatus sektor pihta hakkab ning suunata rohkem ka teadmisi neile inimestele, kes farmis koha peal selleks vaeva näevad, et meil oleks see Eesti kvaliteetne sealiha turul olemas. Kui mõte, et ühenduses/koostöös on jõud, siis on oluline lisaks äri/konkurentsi/turustamise/turunuduse jm leida sümbioos ka teemadele, et luua teadlikumat "looma(sea)kasvatust".
- Keskkond ja rohemajandus- mis ootab ees seakasvatust
- Just praktilise kogemusega inimesi. Mati Tuvi on parim näide, aga Eestis on veel selliseid inimesi.

Seakasvatuse heaolu ja jätkusuutlikkus

Korraldaja: Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

Aeg: 28.11.2024, kell 13.00 – 16.50

Koht: Eesti Põllumajandusmuuseum, Muuseumi 4, Ülenurme, Tartumaa

Infopäeval **osales** 69 osalejat, kellest tagasisidet andis 7 osalejat.

Infopäev **keskendus** sigade heaolu ja jätkusuutliku loomapidamise parandamisele, pakkudes praktilisi teadmisi ja ülevaateid aktuaalsetest teemadest. Esinejad jagasid oma teadmisi ja kogemusi nii teaduspõhistest kui ka praktilistest lahendustest.

Infopäev andis osalejatele olulisi teadmisi ja praktilisi juhiseid sigade heaolu parandamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks, pakkudes uusi vaatenurki ja inspireerivaid lahendusi loomapidamises. Infopäeva osalejad said mitmekülgset informatsiooni, mis hõlmas nii praktilisi teadmisi kui ka strateegilist arusaamist sigade heaolu ja jätkusuutliku loomapidamise valdkonnas.

- Tõenduspõhised teadmised söötmisest ja tootlikkuse parandamisest: Romy Hendricks tutvustas oma videoülekandes, kuidas geneetikapõhine söötmine võimaldab loomade potentsiaali

maksimaalselt ära kasutada, vähendades kulusid ja parandades tootlikkust. Osalejad said praktilisi soovitusi, kuidas kohandada söötmissstrateegiaid oma farmi vajaduste järgi.

- Heaolutootmise praktilised lahendused: Süvaallapanu kasutamise kogemuste jagamine Vasula Farmidest pakkus osalejatele selgeid juhiseid ja näiteid, kuidas rakendada keskkonnasõbralikku ja heaolu parandavat pidamissüsteemi. Osalejad said ideid, kuidas vähendada stressi loomadel ja parandada nende elukeskkonda.
- Täpsem arusaam kontrollimehhanismidest ja võimalikest puudustest: Kerttu Lindma ettekandest said osalejad ülevaate, kuidas sigade heaolu kontrollitakse ja millised on peamised puudused. See teave aitab loomapidajatel paremini valmistuda kontrollideks ja vältida levinumaid probleeme.
- Ülevaade toetuste süsteemist ja selle kasutamisevõimalustest. Mae Alviste selgitas, kuidas loomade heaolu toetusi kujundatakse ning millised kriteeriumid määravad nende saamise. Osalejad said väärtuslikku teavet, kuidas toetustest kasu saada ja milliseid meetmeid oma farmis rakendada, et toetustele vastata.

Infopäev pakkus **kontaktsena** võimalust, kus osalejad said omavahel suhelda, jagada oma kogemusi ning leida võimalusi koostööks või ideede arendamiseks oma ettevõtmises. Üldiselt andis infopäev osalejatele nii teadmisi kui ka inspiratsiooni, kuidas tõsta sigade heaolu ja muuta tootmine jätkusuutlikumaks, arvestades samal ajal majanduslikke ja keskkondlikke tegureid.

Kõik **tagasiside** andnud osalejad hindasid infopäeva suurepäraseks. Kõige kõrgemad hinnangud said lektoritest Laura Sääsk ja Mae Alviste ja nende ettekanded.

Tulevikuks märgiti teemaootused:

- Esinejad jätan korraldaja valida, aga teemadega võiks süvitsi edasi minna.
- Geneetika areng seakasvatustes Euroopas.
- Sigade heaolu on väga hea teema ja võibolla rääkida erinevatest viisidest kuidas sigu pidada.
- Järgmistes esitlustes võiks näidata vabapidamise lõpufaasi, kus on näha reaalne sügavallapanu poole meetrine kiht, enne järgmist põhu peale laotamist.

Lihaveisekasvatus

Lihaveisekasvatuse konverents

Toimus 04. oktoobril 2024 kell 10:00 kuni 16:40, Tartu V-Spa konverentsikeskuses.

Korraldajad: Eesti Lihaveisekasvatajate Selts koos Maaelu Teadmuskeskusega

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/lihaveistekasvatuse-konverents-2/>

Foto: Keidi Tamm

Wintereder, kes on lihaveisekasvataja Austriast, tutvustas enda tootmisprotsessi kuni otseturustamiseni välja. Marko Hiimäe ja Priit Dreimann andsid enda ülevaate lihatööstuste perspektiivist.

Osalejad: Infopäeval osales kuulajatena saalis kohapeal 88 inimest ja veebis otseülekannet jälgis 108 inimest ning järele oli vaadanud 5. oktoobri seisuga 11 inimest. Põhiline taust osalejatel oli lihaveisekasvatavad, lisaks oli osalemas ametnikke.

Tulemuslikkuse analüüs: Konverentsi sisu oli lihaveisekasvatajatele kasulik, et saada aru, kuhu poole me teel oleme ning mida me ise saaksime paremini teha. Infopäev oli väga populaarne ja tagasiside oli positiivne.

Foto: Keidi Tamm

Sisu ja eesmärk: Infopäeval anti ülevaade sektori hetkeolukorrast ning räägiti, kuidas paistab lihaveisekasvatus sektor Euroopa Liidu kontekstis, seda vaadet tutvustasid Madis Pärtel, Lennart Nilsson ja Kerli Ats.

Aveliina Helmi ettekanne keskendus veiste rolli ökosüsteemi. Tanel- Taavi Bulitko rääkis aretuse kasulikkusest ja selle suundadest lihaveisekasvatuse sektoris. Ants- Hannes Viira rääkis sektori olukorra lahti jooniste ja numbritena. Daniela

Foto: Keidi Tamm

Osalejate tagasiside: Kõikidest osalejatest oli tagasiside küsimustikule vastanud 17 inimest, kellest 82,4% hindasid ürituse korralduslikku poolt suurepäraseks ning 17,6% heaks.

Märkustena oli välja toodud järgmist :

- Teemad head.
- Kõik oli ladus.
- Kui veel ettekanded tagant järele ka kusagilt alla laadida saaks, oleks päris hea.

- Palun rohkem selliseid üritusi, oli väga hariv ja informatiivne.

Kõik ettekanded on tänaseks osalejatele kättesaadavad ning konverentsi salvestus järelevaadatav (Postimees veebi kaudu <https://www.pikk.ee/lihaveisekasvatus-konverents-jarele/>).

Kvaliteetse liha tootmine rohusöödade baasil

Toimus 11. september 2024 Kursi Suvemõisas.

Korraldaja: Eesti Lihaveisekasvatajate Selts koostöös Maaelu teadmuskeskusega

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/kvaliteetse-liha-tootmine/>

Lektor ja teemad: Jens Fjølner (Rootsist), teema Kvaliteetse liha tootmine rohusöödade baasil.

Sisu ja eesmärk: Oma ettekandes käsitles Jens paljusid erinevaid teemasid nagu näiteks, mis on kvaliteet, kuidas me defineerime rohumaal söödetud veist, kas ja kuidas erineb rohumaal söödetud

Foto: Keidi Tamm

veiseliha, kuidas mängib geneetika rolli kvaliteetse liha tootmises, kuidas mõjutab veise sugu ja vanus liha kvaliteeti, kuidas karjatamine mõjutab liha kvaliteeti.

Räägiti ka sööda kogumisest - mida ja millal koguda ning millised muud faktorid nagu stress ja transport võivad veel liha kvaliteeti mõjutada. Infopäeva sisu oli kasulik lihaveisekasvatajatele, et mõista seda, et lihaveisekasvatuse puhul peame ka teadma mida me toodame ja töötama kvaliteetse liha tootmise suunas.

Foto: Keidi Tamm

Osalejad: Infopäeval osales kuulajatena 41 inimest, kellest valdav enamus olid lihaveisekasvatajad. Lisaks osales suur osa Järvamaa Kutsehariduskeskuse veisekasvatuse õppe õpilasi.

Tulemuslikkuse analüüs: Infopäev oli väga praktiline. Jagati palju praktilist infot. Hea on see, et välislektor on sarnase kliimaga riigist, ehk tema teadmisi ja soovitusi on võimalik võtta kasutusse ka Eestis. Kuna Eestis on lihaveisekasvatuse kohta uut infot vähe, siis see infopäev oli väga kasulik, kuna info tuli väljastpoolt.

Infopäev oli väga populaarne ja mitu palvet tuli infopäev salvestada, seega saame seda videot edaspidi jagada kõigi huvilistega. Lisaks saime Jensi näol hea tutvuse, et külastada tulevikus ka tema farmi. Lisaks infopäeva teine pool karjamaal oli väga interaktiivne ja informeeriv, mis kaasas hästi osalejaid.

Osalejate tagasiside: Tagasiside korjati peale infopäeva läbi pikk.ee tagasiside küsitluse. Vastajaid oli 14, kellest üheksa olid infopäevaga väga rahul, neli arvasid, et infopäev oli hea ja üks pidas rahuldavaks (miks rahuldav, ei ole kommenteeritud). Tõlketööga poldud rahul, palju infot läks kaduma.

Ettepanekud jätkutegevusteks: Edaspidiseks soovitati veelgi välislektorite ja ettevõtjate kaasamist ja käia vaatamas töökorraldust teiste tootjate juures. Teemadest, mille kohta soovitakse tulevikus veel kuulda on:

- Nuumvasikate kasvatus karjamaal.
- Rohumaade uuendamise tehnoloogiad, sh külviviisid, maaharimine jms.

Foto: Keidi Tamm

- Taastava põllumajanduse teemad lihavesikasvatades, talvine lihavesiste karjatamine, mob breeding.
- Samaseid praktikute kogemusi. Neid kellel on mitme põlvkonna kogemus ja teaduslik taust on alati hea kuulata.
- Põllumajanduse äri kasvatamine/ alustamine.
- Loomade talvine toitmine välitingimustes.
- Talvitumine, söötmine, jootmine talvistes tingimustes karjamaal.
- Taastav põllumajandus, mulla toiduvõrgustik, kompostimine, kariloomade karjatamine ja selle soodustamine Eestis.
- Karjamaal kasvatatavad taimekultuurid, milliseid lahendusi on kasutatud loomadele joogivee tagamiseks (nt talvise karjatamise puhul).

Foto: Keidi Tamm

Lihavesiste aastaringne pidamine ja söötmine

Kuupäev, asukoht: 01. november 2024 Zoomis.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/lihaveiste-pidamine/>

Korraldaja: Eesti Lihavesikasvatajate Selts koostöös Maaelu Teadmuskeskusega

Sisu ja eesmärk: Infopäev oli jagatud kolmeks alateemaks.

Esimese teema juures rääkis Nikki Yoxall kasvatajatele karjatamise rotateerumisest, et kuidas planeerida karjatamise aega ja aega, mil maa puhkab ja taastub. Jock Gibson tõi joonistena välja, kuidas tema farmis on üles seatud karjatamissüsteem.

Teise teemana käsitleti talvist karjatamist, kus Nikki andis ülevaate kulutõhususest ja oma kogemusest tuues palju näiteid piltide näol. Teda täiendas Heather Close enda kogemusega ning tõi juurde näiteid erinevatest ilmastikuoludest, mis tema piirkonnas mõjutavad talvist karjatamist.

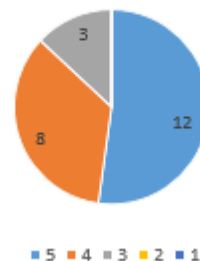
Viimase teemana käsitleti veiste integreerimist taimekasvatasse, kus Nikki Yoxall rääkis võimalustest veiste karjatada vahetult taimekasvatusele. Sel teemal jagas kogemust Stuart Mitchell, kes tõi näiteid ka lisaks vahetult taimekasvatusele, et kuidas toimub taliteraviljal karjatamine.

Osalejad: Infopäeval osales kuulajatena ca 155 inimest, kellest suur osa olid lihavesikasvatajad. Lisaks palju põllumajandustootjaid ning huvilisi.

Osalejate tagasiside: Tagasiside andis 23 osalejat. Üldiselt jäi üritusega rahule (5-palli süsteemis 4,4), sisu kohta öeldi, et oli sisukas, huvitav ja vajalik teema.

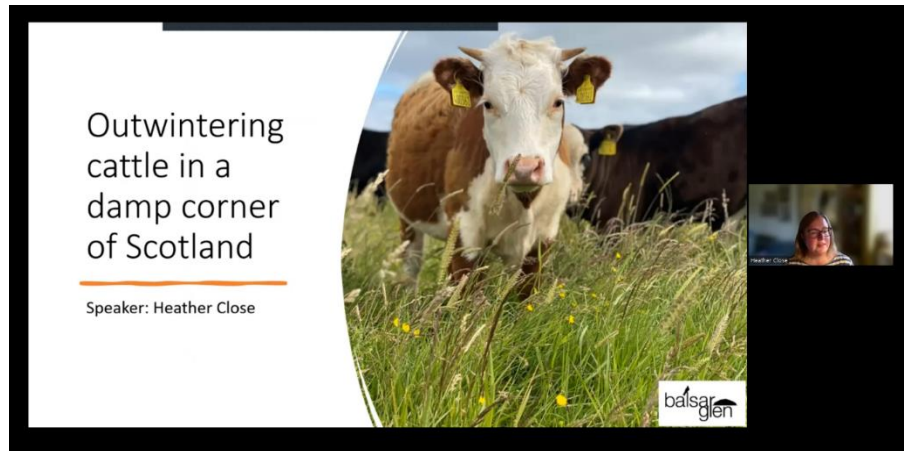
Mainiti ära, et Suurbritanniaga võrreldes on meil küll erinev seadusandlus, kuid siiski saadi mõtteid juurde. Lektorid said keskmise tulemuse 5-palli süsteemis 4,5. Uute teadmiste kaasavõtmise hinnangul anti keskmiselt hinnang 3,7, põhjendus võib olla, et neid teadmisi juba kasutatakse ja meil pole talikaer nii levinud, mida seal kasutatakse ning seadusandlus ei luba.

Kuidas jäite rahule ürituse sisu ja ülesehitusega?
5-palli süsteem

Mis oleks võinud teisiti olla: oleks võinud rohkem rääkida külvikorras maad, välislektorit lõpus veel kiita, lõppes ootamatult, kaasata Keskkonnaametit, et kuulda, kas sarnast tootmisviisi on võimalik Eestis ikkagi viljeleda, kohandada rohkem meie kliimavööndi jaoks.

Pildid, autor Hanna Raidvere-Sepp

Ettepanekud jätkutegevusteks:

- Õppereisi kohapeal, et vaadata väljas söötmist
- Sõnniku komposteerimine
- Veiste õues pidamine ja metsloomade poolsed ohutegurid
- Talvise karjatamise näiteid kohtadest kus on külm ja lumi ehk ideid Eesti oludesse ja väikse karja näitel (u 30-40 looma grupis). Jootmiskohtade lahendused, odavad ja ümberpaigutatavad tuuletõkke lahendused jms
- Suvise ja talvise karjatamise soovitusi pulli grupi osas ehk kui grupp on väga väike ja kas on soovitusi just seoses pullidega.
- Mob-breedingu kogemusi karjamaa loomade puhul (liskasöötmist ei ole) - kuidas toimib kui paarituseks kasutada oma karja eelmisel aastal sündinuid pulle.
- pärandniitudel karjatamisest
- Veel erinevaid kogemusi ja kindlasti ka midagi piimakarja kohta näiteks Uus-Meremaalt
- Rohumaade uuendamise erinevad võimalused. Seemnesegude külviviisid künnijärgselt ja otsekülviga, sh täienduskülvil.
- Sammuti loomadest, söödas. Väga õpetlik koolitus oli.
- Osalesin, kuna teilt sain puuduvad KSM; Vesi, Muld, omal meil lihavedeid pole enam. Peaks info kuidagi jõudma koostajateni, et tavatootjal kõike neid tähtsaid asju saaks võimalik ühelt

koolituselt, mitte kõigist erinevates koolitustest. teatavasti põllupidaja aeg on väärtuslik, põllul mitte ekraani taga.

- Väikeses koguses biogaasi tootmisvõimalustest, nn konteiner biogaasijaamad.
- Karjamaade rajamisest
- Biogaasi väiketootmine, kas üldse on mõtet ja kui on siis kuidas, samuti selle võimalikud väljundid.
- Võiks olla samalaadne üritus aga meie oludes
- Veiste söötmine talvel
- Lihaveiste karjatamise seemnesegud, silo tootmise seemnesegud
- Loomade söötmine laudas erinevates gruppides ja erinevateel arenguperioodidel
- Teadlik lihaveise tõugude ristamine lihatootmiskarjades
- Lihaveisekasvatuse majanduslikud näitajad, nende arvutamine oma karjas
- Võiksid rohkem olla kursis meie kliima vööndiga

Lambakasvatus

Lammaste söötmine: silo valmistamise praktiline infopäev

Toimus 25. juuli 2024 kell 11:00-14:00 Saaremaal Rahtla külas Andruse Mahe- ja Turismitalus.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/lammaste-sootmine/>

Korraldaja: Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit koostöös Maaelu Teadmuskeskusega

Sisu ja eesmärk: Eesmärk oli tutvustada lammaste söötmisvõtteid. Käsitletavaks teemaks oli silo valmistamine nii teoorias kui ka praktikas.

Lammaste söötmise teoreetiline pool.

Foto: Mirjam Pikkmeets

Alustati koolituspäeva teooria osaga. Sellel hetkel sadas ka vihma aga õnneks see kedagi ei heidutanud. Kuna arutelu oli intensiivne ja kogemuste vahetamiseks kulus aega rohkem kui esmalt eeldati, mindi üle ajalisest piirangust.

Praktilises osas tutvustati pilliroo kombaini, mille abil planeeritakse valmistada pilliroo silo juba lähiajal. Tutvustati talus kasutatavat tehnikat ja vaadati ka värskelt niidetud rohumaad ja massi, millest hakati valmistama

teise niite silo. Esimene põld oli liialt hõreda rohumassiga ning lektori soovitus oli jätta mass maha. Teisel põllul anti soovitus kaarutada ja vaalutada ning rullida hiljemalt järgneva päevaks.

Lektor ja teemad: Kristiina Märs - Lammastele silo valmistamine teoorias ja põllul

Osalejad: Osales 17 inimest, kes olid peamiselt lambakasvatajad. Tegemist pigem suuremate karjade omanikega, kes valmistavad ise silo. Eestis väikeste karjade omanikud pigem ostavad silo söödana sisse. Mõni talunik pidas veel lisaks ka lihaveisekarja.

Tulemuslikkuse analüüs: Infopäeval oli väga palju kasuliku teoreetilise teabe jagamist, millest tekkis ka intensiivne arutelu osalejatega ning kogemuste jagamist, mistõttu läks infopäeva teooria osa üle planeeritud aja, kuid oli osalejatele äärmiselt vajalik. Praktilise osa poolel said osalejad kõrvalt jälgida nii rohumaad hindamist, kui ka niitmist. Positiivse tagasiside põhjal saab infopäeva lugeda tulemuslikuks ning osalejad ootavad samast üritust koos praktilise osaga ka mujal Eestis, et töökaiku ja tulemusi võrrelda.

Lammaste söötmise praktiline pool põllul. Foto: Mirjam Pikkmeets

Osalejate tagasiside: tagasiside lektori pädevusele ja koolituse korraldusele oli positiivne. Mõistagi oli neid, kes pidasid kaugust oluliseks takistuseks aga kohal olnud tundusid olevat rahul sõltumata vihmast.

Ettepanekud jätkutegevusteks: Tundub, et selline koolitus on väga oluline. Järgepidevalt on vaja meelde tuletada, kui oluline on kvaliteetne sööda tootmine loomadele. Selliseid koolitusi võiks toimuda üle Eesti, just piirkondade erisuse tõttu. Kuna rohumaad ja ilmastiku tingimused on ka meie väikeses Eestis väga erinevad.

Lambakasvatajate infopäev: lammaste esmaabi

Toimus 25. august 2024 kell 11:00-14:00 lisaka talus Kuusalu vallas.

Korraldaja: Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit koostöös Maaelu Teadmuskeskusega

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/lambakasvatajate-infopaev/>

Foto: Mirjam Pikkmeets

Sisu ja eesmärk: Eesmärk oli tutvustada erinevaid lammaste esmaabi võtteid (v.a. poegimise esmaabi) nii teoorias kui praktikas.

Alustati üritust teooria osaga. Pärast loengut suunduti lammaste juurde ja hinnati erinevate loomade tervislikku seisundit. Planeeritud oli ka teha hädatapp loomale, aga ühtegi sellises kehvast seisundis looma karjas ei olnud, kelle peal oleks saanud seda praktiseerida. Küll aga hinnati temperatuuri, keha konditsiooni, parasiitide sümptomeid jne.

Lektor ja teemad: Katrin Tähepõld. Lammaste esmaabi nii teoorias kui praktikas.

Osalejad: 17 osalejat, kes olid peamiselt lambakasvatajad. Esindatud olid nii väiksemate karjade omanike kui ka suurte karjade pidajaid.

Foto: Mirjam Pikkmeets

Tulemuslikkuse analüüs: Üritus oli väga informeeriv ja praktiline, mis on väga oodatud. Soovitakse siiski näha ka seda osa, mis antud üritusel nägemata jäi, ehk hädatapp, mis oleks andnud osalejatele tööriistad ja oskuse jälgida või otsida, mis valesti võib olla.

Osalejate tagasiside: Osalejate tagasiside lektori pädevusele ja ürituse korraldusele oli positiivne. Tagasisidet korjati ka elektroonselt kahe nädala jooksul peale ürituse toimumist. Vastajaid oli 17-st 10. Seitse osalejat oli väga

rahul, kolm rahul üritusega. Üks vastanutest tõi välja, et ürituse asukoht on hea.

Edaspidi soovitakse veel infot:

- Lammaste (ja kitsede) poegimisabist;
- Hädatapust ja analüüsist;
- Välis- ja siseparasitidest - nende elutsüklid, resistentsus, tõrje, ennetamine ja ravi s.h. looduslikud võimalused (taimeliigid, mis toimivad antihelmintidena) ja roojaproovide ise analüüsimisest;
- Lammaste silmade ja kõrvade haigused;
- Lammaste füüsiliste vigastuste ravi;
- Toitmine;
- Tõugude tutvustamine;
- Karjamaa värskendusest, muldadest - mis taimesegud kuhu sobivad;
- Olemasolevad tapamajad, kes pakuvad transporti, hinnad, mida peab loomapidaja tegema, et oma tapamajasaadusi müüa - PTA, karja tervis, paberimajandus jms?

Lamba- ja kitsekasvatajate aastakonverents 2024

Aeg: 9. oktoober, 14.00-17.30

Koht: EPA2024 raames, ERM Jakob Hurt saal (Muuseumi tee 2, Tartu) ja veebiülekanne

Teave veebis: https://www.pikk.ee/sundmus/lambad_kitsed/ ning järelvaatamine <https://video.saundland.ee/kits24/>

Eestis on head looduslikud ja kliimaatilised tingimused lamba- ja kitsekasvatuseks. Ühe maaühiku kohta on lamba- ja kitsekasvatus väiksema tööjõuga, kapitali ja toodangumahuga, samas ka vähema väetiste ja pestitsiidide kasutamisega põllumajandussektor. Suur osa Eesti lamba- ja kitsekasvatajatest järgib mahepõllumajanduse põhimõtteid.

2024. a oli lammaste arv septembri alguse seisuga 49670 looma, mis on Eesti Euroopa Liiduga liitumise ajast kõige madalam arv. Kõige rohkem loomi oli aastal 2016, siis oli PRIA loomade registris arvel 84752 lammast. Kitsede arv 2024. a septembri algusega oli 3315 looma, ka nende arvukus on viimastel aastatel olnud pidevas langustrendis. Kõige rohkem ehk 5329 oli neid loomade registri andmetel 2016. a. Loomade arvu vähenemisega tekitab järjest enam küsimusi sektori rolli osas.

Ühelt poolt nähakse lamba- ja kitsekasvatuses tulevikku keskkonnahoiu vaatest, teiselt poolt soovitatakse sektoril rohkem tähelepanu pöörata turustamisel oma toodangu suuremale väärdamisele. Kõrgem lisandväärtus nõuab aga lisainvesteeringuid, mis vähenevate sissetulekute kontekstis on äärmiselt keeruline. Lisaks iga-aastaste kiskjarünnakute kahjudega tegelemisele, on viimasel kahel aastal lisandunud kasvatajate mure Euroopas levivate haiguste ees.

Konverentsil anti ülevaade lamba- ja kitsekasvatuse hetkeseisust ja tulevikuväest, räägitakse huntide ja teiste kiskjate rünnakutest karjades ning loomataudidest ja Eesti valmisolekust piirata haiguste levikut. Aruteluringis keskendutakse loomade karjatamisega seotud küsimustele.

Osalejad 59, kellest 28 kohapeal ja 31 veebis

Ettekanded ja arutelud andsid osalejatele uusi ideid ja motivatsiooni arendada oma ettevõtlust ning olla aktiivsemad loodushoiu ja sektoris tervikuna. Kokkuvõttes pakkus konverents osalejatele nii strateegilist kui ka praktilist väärtust, andes neile vahendid, teadmised ja kontaktid, mis toetavad nende edasist edu.

Osalejad nimetasid konverentsil osalemist kasulikuks, sest nad said tugevdada teadmisi ja võrgustikke.

- Uued teadmised ja ülevaated sektori seisust: Sektori hetkeseis ja tulevikuväljavaated: Kristel Maidre ülevaade pakkus väärtuslikku teavet sektori majanduslike tulemuste ja prognooside kohta, mis aitavad osalejatel paremini planeerida oma tegevusi.
- Riskide ennetamine ja valmisolek: Anne-Ly Veetamm jagas olulist infot, kuidas tulla toime loomataudidega ja millised meetmed on kõige tõhusamad.
- Praktilised lahendused igapäevatööks Kiskjakahjude ennetamine: Tõnu Talvi pakkus konkreetseid soovitusi ja näiteid, kuidas vähendada kiskjate põhjustatud kahjusid, muutes lambakasvatuse turvalisemaks.
- Kaitsealade majandamine: Dr. Henri Järv andis juhiseid, kuidas kasutada kaitsealasid efektiivselt nii, et see tooks kasu nii loodusele kui ka ettevõtjatele.
- Võrgustike loomine ja kogemuste vahetamine. Kohvipausid ja paneeldiskussioonid loid võimaluse jagada kogemusi, õppida teiste osalejate edulugudest ja probleemilahendustest.
- Poliitikate ja regulatsioonide parem mõistmine. Osalejad said selgema pildi, kuidas riiklik poliitika ja regulatsioonid mõjutavad nende tegevust. Eriti oluline oli arusaam riiklikest kriisiplaanidest ja toetustest, mis aitavad keerulistes olukordades toime tulla.
- Inspiratsioon ja motivatsioon

Meeldejävvaimate mõtetena märgiti:

- Levivad haigused, asjalik ülevaade lambakasvatuse olukorrast
- On võimalik ka teravaid küsimusi viisakalt arutada - ses suhtes oli konverents kindlasti hea.
- Kitsesid, lambaid miks on vaja, kuidas keskkonda aitavad kujundada, paremaks luua
- Kehvas seisus siiski positiivne meelsus
- Lambakasvatus ei ole oluline ainult kasvatajatele vaid ka riigile

- lammas on oluline
- Pean ikka lammastega jätkama, sain kinnitust, et olen oluline
- Tuleks leida konsulente või siis teadjaid inimesi, kes nõustaksid loodushoiu teemadel ja küsimustes. Isegi siis, kui ei ole tegemist kaitsealadega või PLK aladega. Loodetavasti keegi kunagi tegeleb selle küsimusega.
- Ei oska välja tuua ainult ühte teemat. Mõtteainet sain palju
- Palju uusi haigustekitajaid on liikvel
- Riigipoolsed pakutavad toetusmeetmed lambakasvatajatele on suhteliselt mõttetud, kuna enamusel lambakasvatajail pole võimekust nende kasutamiseks omaosaluse väljakäimiseks.
- Tänu ELKL'i eestvedavale tegevusele on sektoril lootust
- Sektori eluspüsimiseks on vaja analüüsida, miks on majanduslik võimekus madal ja millised on võimalused seda tõsta.
- Lambakasvatajad ei teata enam hundirünnakutest keskkonnaametile ning seetõttu tundub, et olukord on paremaks läinud.

Tuleviku teemaootustesse lisati:

- Praktiline info, sh haigused, võimalikud toetused kasvatajatele jms
- Arengud maailmas
- Nn uutest haigustest kuuleks veel. Parasiiditõrjest - ehk on arenguid
- Lammaste/kitsede terviseteemad, karjakoorte kasutamisest, infot erinevatest lamba/kitse